
CONSIDERACIONS CONCEPTUALS SOBRE EL TRÀFIC I L'EXPLOTACIÓ DE PERSONES^{1 i 2}

ANA MARÍA LÓPEZ-SALA

Institut d'Economia, Geografia i Demografia
Consell Superior d'Investigacions Científiques

L'objectiu d'aquest article és aprofundir en els conceptes de tràfic i explotació de persones. Començant en els anys noranta del s. XX, aquest document remarca la inconsistència de les definicions anteriors a l'any 2000 i dels acords assolits posteriorment per al desenvolupament de definicions operatives a partir de les quals fer diagnòstics, articular sistemes de dades i desenvolupar polítiques d'intervenció. La segona part de l'article es dirigeix a caracteritzar cadascun d'aquests fenòmens i a subratllar les diferències que hi ha entre tots dos conceptes.

The objective of this article is to deepen into the concepts of traffic and exploitation of human beings. Starting from the nineties, this document remarks the inconsistency in the definitions before year 2000 and in the later agreements for the development of operating definitions from which make diagnoses, articulate systems of data and develop policies of intervention. The second part of the article focuses on characterizing each of these phenomena and to highlight the differences between both concepts.

---

1. EL CONCEPTE DE TRÀFIC I EXPLOTACIÓ DE PERSONES ABANS DEL PROTOCOL DE PALERM

Com indicava un informe de l'Organització Internacional de les Migracions (IOM, 2000), el debat sobre les definicions precises de tràfic d'immigrants, explotació de persones i crim organitzat van anar adquirint protagonisme a la segona meitat dels anys noranta, en part com a conseqüència de la preocupació creixent dels governs i dels organismes supranacionals. La comunitat internacional va començar a adquirir certes inquietuds sobre «l'organització internacional» de la migració i l'explotació dels migrants dutes a terme per grups criminals organitzats. La preocu-

---

1. Document preparat per l'autora per a la seva ponència a les II Jornades sobre crim organitzat: tràfic d'éssers humans, realitzades a l'Institut de Seguretat Pública de Catalunya del 22 al 24 d'octubre de 2013. Es pot trobar una versió ampliada d'aquest document a: López-Sala, A. [et al.] (2011) *Poblaciones-mercancía. Tráfico y trata de personas en España*. Madrid: Ministerio de Sanidad, Política Social e Igualdad.

2. El terme en català *explotació de persones* és el que es coneix en castellà com a *trata de personas*, en el sentit d'utilitzar persones, captades sota amenaça o engany, per a obtenir beneficis econòmics per mitjà de la inducció a la prostitució, l'explotació laboral o el tràfic d'òrgans. Font: TERMCAT-Centre de Terminologia de la llengua catalana <<http://www.termcat.cat/ca/>> [nota de l'ed.].

pació dels Estats s'ha centrat tant en el caràcter transnacional d'aquests fenòmens com en la seva transformació en un repte per a la normativa d'estrangeria i treball dels països receptors.

Una de les dificultats de la gestió i la investigació sobre el tràfic i l'explotació de persones fins a dates recents ha estat la inconsistència de les definicions sobre aquests processos. Per poder plantejar-nos com mesurar una realitat social determinada hem de tenir clar què volem mesurar. Tanmateix, fins a dates recents la confusió en l'ús dels conceptes ha estat enorme. Aquesta confusió i volatilitat han estat propiciades per diversos factors. En primer lloc, com ha afirmat John Salt (2000), el fet que diversos governs i institucions amb competències en aquesta matèria utilitzessin termes tan variats com «tràfic d'estrangers», «explotació d'estrangers», «tràfic d'immigrants irregulars», «tràfic humà» o «comerç d'éssers humans», de vegades de manera intercanviable i descriptiva, però sense aturar-se a delimitar conceptualment els processos. Alguns dels estudis pioners sobre la matèria a Europa empraven altres etiquetes com ara «tràfic de persones» i «tràfic d'éssers humans» (Meese, Van Impe i Vanheste, 1998), «tràfic d'immigrants» (Salt i Stein, 1997) i «tràfic de mercaderia humana» (Williams, 1999).

En aquests anys sorgeix en el camp del dret internacional la necessitat de produir definicions normatives amb capacitat, sobretot, de distingir entre l'explotació i el tràfic de persones, principalment pels seus vincles diferencials amb el dret penal i les variables criminològiques. Hi ha quatre factors que van impulsar el debat internacional dirigit a l'obertura i la concreció conceptual:

- la distribució de competències en la investigació d'aquestes activitats entre diferents agències polítiques dels Estats;
- la implicació de diversos tipus de xarxes;
- les diferències en els processos i en el tipus de víctimes, i,
- especialment, les diferències en el significat polític de tots dos fenòmens (Aronowitz, 2001).

A finals dels anys noranta, els acadèmics, els especialistes dels organismes internacionals i els mateixos governs van començar a acordar certs consensos per a l'elaboració de definicions operatives que poguessin conduir a assolir més eficàcia en els diagnòstics, l'elaboració de polítiques públiques i la intervenció. Un d'aquests acords se centrava, un cop més, en la diferenciació i l'elaboració d'una dicotomia entre els conceptes de tràfic i explotació i en la distinció entre els tipus de persones subjectes a aquests tipus de delictes i el seu tractament legal.

A finals dels noranta —com indicava Salt en un dels articles que marquen l'inici de la investigació sobre aquesta matèria— semblava que creixia el consens al voltant de la idea que el propòsit principal de l'explotació era col·locar persones en situacions i condicions que permetessin la seva explotació laboral i sexual i en circumstàncies que solien implicar abusos dels seus drets fonamentals. Per contra, el tràfic podia suposar simplement facilitar la immigració irregular a través de les fronteres; un fet que tanmateix, a la pràctica, també ocasionava en moltes situacions l'abús o la vulneració de drets fonamentals. D'acord amb aquesta assumpció —in-

dicava aquest especialista— l'explotació solia implicar i incorporar en si mateixa el tràfic; en particular perquè habitualment s'usen les mateixes rutes, els mateixos documents falsos o els mateixos «explotadors». La diferència es trobava en el fet que, rara vegada, els immigrants víctimes d'explotació suposaven la naturalesa i el grau d'explotació a la qual es trobarien sotmesos posteriorment.

2. LES DEFINICIONS DE TRÀFIC I EXPLOTACIÓ AL PROTOCOL DE PALERM. INFLUÈNCIA EN LA INTERVENCIÓ I LA INVESTIGACIÓ

L'agenda política marca en part la diferenciació i la consolidació conceptual dels termes de tràfic i explotació de persones. L'augment de la preocupació sobre aquesta qüestió, la denúncia de les organitzacions de dones i de drets humans i la transformació en un problema de política pública han acompanyat l'augment de les iniciatives dirigides a l'estudi de les seves dinàmiques internacionals, malgrat les dificultats que emanen del mesurament d'un procés il·lícit i clandestí.

La iniciativa més important en l'àmbit regulatori, per la seva concreció i influència posterior, va sorgir a les Nacions Unides. La Convenció de les Nacions Unides contra el Crim Organitzat Transnacional i els seus dos protocols: el Protocol per a prevenir, suprimir i sancionar l'explotació de persones, sobretot de dones i infants,³ i el Protocol contra el tràfic d'immigrants per terra, mar i aire⁴ es van aprovar el desembre de 2000 a la ciutat italiana de Palerm i van entrar en vigor a finals del 2003 i principis de 2004, respectivament.

Aquests protocols van esdevenir la primera iniciativa internacional que pretenia abordar de manera seriosa i donar una resposta global a aquests fenòmens en l'esfera de la doctrina internacional. Es pot afirmar que aquests protocols marquen un punt d'inflexió en el seu tractament, en la feina realitzada per les organitzacions socials, així com en la investigació.

En els protocols es presenta una definició de tràfic i explotació de persones que avui dia empen la major part d'investigadors, les organitzacions no governamentals i els faedors de polítiques. Tanmateix, no hem d'oblidar que aquests protocols estan inclosos en una convenció contra el crim organitzat transnacional i s'afirma explícitament en el seu articulat que s'han d'interpretar en el seu conjunt. Aquest enfocament ha condicionat en certa manera els principis d'acció. En considerar aquests fenòmens com a part del crim organitzat, pressuposant la seva vinculació amb altres formes de tràfic il·lícits (com ara armes o drogues), s'analitza i s'actua sobre formes d'organització jeràrquiques i centralitzades de tipus mafiós. Aquests pressupòsits impliquen que es prioritzarà la persecució penal de casos que responguin a aquesta imatge, i es deixaran de banda altres tipus d'explotació i tràfic de persones d'escala més petita o estructurades en forma de xarxa no jeràrquica.

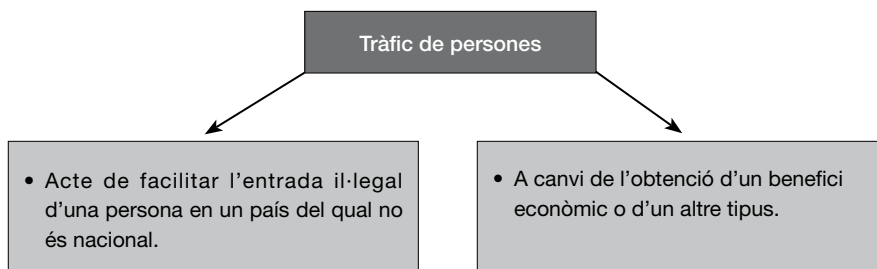
3. L'anomenat Protocol d'explotació, conegut moltes vegades com a Protocol de Palerm.

4. Anomenat Protocol de tràfic.

2.1 EL TRÀFIC DE PERSONES: *SMUGGLING*

El tràfic de persones —en anglès, *smuggling*— es defineix en aquesta Convenció com l'acte de facilitar l'entrada il·legal d'una persona en un país del qual no és nacional o resident permanent a fi d'obtenir directament o indirectament un benefici econòmic o qualsevol altre tipus de benefici.

Figura 1. Components de la definició de tràfic de persones.

Aquesta definició està marcada pel context en el qual sorgeix i la seva conceptualització afecta, així mateix, el procés de recollida de dades. Organitzacions com la IOM, el Departament d'Estat dels EUA o l'Europol conceben el tràfic de persones com una activitat sota el control de grans grups criminals organitzats i jeràrquics i el presenten com a rival en rendibilitat d'altres activitats il·lícites (Pastore, Monzini i Sciortino, 2006). Així mateix es percep com un procés que atempta contra la sobirania dels Estats i la seguretat i es vincula a formes d'explotació d'éssers humans en situacions desesperades (Bilger, Hofman i Jandl, 2006). Aquest tipus d'aproximació té efectes en els processos de recollida —i d'anàlisi— de les dades. Si són aquest tipus d'organitzacions les que es vinculen amb el tràfic, elles seran les que apareguin a les dades recollides, corresponguin o no a la realitat més estesa de la manera en què els immigrants són «ajudats» a creuar les fronteres.

Un altre dels factors que cal tenir en compte és que aquesta definició es basa en la concepció de la «migració facilitada» com un simple negoci i posa l'accent, com s'indica en el mateix protocol, en els enormes beneficis dels agents que intervenen en el procés (Heckman, 2007). Aquesta visió —d'acord amb els supòsits enunciats per Salt i Stein fa una dècada, on la migració es concebia com un gran negoci global amb dimensions legals i il·legals— ha implicat que, de cara a la producció de dades, s'hagi vinculat el procés, exclusivament, al pagament de diners. Això ha tingut com a efecte que no es prenguin en consideració, que no s'hagin realitzat estudis sobre un altre tipus de suports socials i familiars o «l'ajut» que té lloc a canvi d'altres formes d'intercanvi, com ara el subministrament de serveis a familiars a les comunitats d'origen.

2.2 L'EXPLOTACIÓ DE PERSONES: *TRAFFICKING*

L'exploració de persones —en anglès, *trafficking*— es defineix en aquesta Convenció com el reclutament, el transport, el trasllat i la recepció de persones utilitzant com a mitjans la força o altres formes de coacció, el rapte, el frau i l'engany o l'abús de poder en una situació de vulnerabilitat, així com la concessió o la recepció de pagaments o beneficis per aconseguir el consentiment d'una persona que tingui control sobre una altra amb fins d'exploració. L'exploració inclou prostitució o altres formes d'exploració sexual, el treball o els serveis forçats, l'esclavitud o pràctiques similars, la servitud o l'extracció d'òrgans.

L'Europol (2007a) també utilitza una definició d'exploració d'éssers humans que presenta alguns matisos addicionals:

L'exploració d'éssers humans significa la subjecció d'una persona al domini real i il·legal d'altres persones mitjançant l'ús de la força o d'amenaques o per abús d'autoritat o intriga, especialment amb el propòsit de prostitució o altres formes d'exploració sexual i abús de menors, o comerç amb infants abandonats.

L'objectiu de l'Europol (2007b) és donar suport al treball dels Estats membres en la prevenció i la lluita contra l'exploració i reconeix, en definitiva, cinc formes d'exploració criminal organitzada:

- l'exploració sexual
- la pornografia infantil
- el comerç il·lícit d'infants abandonats
- el treball il·lícit
- el comerç il·lícit d'òrgans

Encara que les definicions que apareixen en el protocol han aportat molta claredat al debat internacional, trobem una nova dificultat, més d'ús que no pas conceptual, en el cas espanyol. Un element de confusió afegit per als castellanoparlants és que s'utilitza l'etiqueta tràfic de persones «a la francesa» (en alguns casos l'expressió d'origen francès *traite de blanches*) per a referir-se moltes vegades a allò que en el protocol i en anglès es defineix com a *trafficking*. La confusió rau que la paraula *tràfic* és la que s'ha emprat en espanyol entre els especialistes per al fenomen que en aquest protocol s'anomena *smuggling*, amb l'objectiu d'establir una clara diferenciació lingüística entre tots dos processos. La proximitat de tots dos conceptes ha creat moltes confusions.

3. LA DEFINICIÓ DE L'EXPLOTACIÓ DE PERSONES: ESFERES DEL PROCÉS I FORMES D'EXPLOTACIÓ

L'Oficina de Nacions Unides per a la Droga i el Crim estableix una diferenciació entre tres parts en el procés d'explotació de persones a partir de la definició que estableix la Convenció de les Nacions Unides de 2000 (UNODC, 2006, 15):

- 1) L'acció amb persones de:
  - reclutar o captar
  - transportar o traslladar
  - traspasar
  - allotjar, guardar o acollir
  - rebre o adquirir
- 2) A través dels mitjans de:
  - amenaça o ús de la força o altres formes de coacció
  - segrest o rapte
  - frau o enganys
  - abús de poder o d'una posició de vulnerabilitat
  - pagar o oferir beneficis a una persona que té el control o l'autoritat sobre una altra persona
- 3) Per al propòsit d'explotació, que inclou com a mínim:
  - explotar la prostitució aliena o altres formes d'explotació sexual
  - treballs o serveis forçats
  - esclavitud o pràctiques semblants a l'esclavitud
  - servitud
  - extracció d'òrgans

Aquesta definició concreta és cabdal a l'hora d'abordar aquest assumpte i es compon, com hem vist, de tres elements importants que podem resumir com:

- els actes criminals cap a les persones;
- els mitjans emprats per cometre aquests actes (que inclouen formes més o menys explícites d'ús de la força), i
- els objectius (el propòsit de l'explotació i les diverses formes que adopta).

En el primer cas, aquests actes criminals són els que estableix la mateixa definició: el reclutament, el transport i el trasllat i la recepció de persones. Per això quan es treballa sobre l'explotació de persones com un procés s'estableix una diferenciació entre diferents etapes (Salt i Stein, 1997): el reclutament, el transport i l'entrada il·legal en els llocs de destinació en el cas que hi hagi creuament de frontera internacional, la fase d'explotació —laboral i/o sexual— i, en darrer lloc, l'obtenció de beneficis derivada de l'esmentada explotació, que inclou en alguns casos la «revenda» o la «revictimització».

Figura 2. Components de la definició de l'exploració de persones.

Són dignes de menció diversos aspectes de la definició per les ramificacions que presenten a l'efecte d'intervenció:

- el tractament del «consentiment»,
- l'especificitat de l'aplicació per als menors d'edat i
- la incorporació del concepte de vulnerabilitat.

Un aspecte molt rellevant és el tractament que es dona en aquesta definició al consentiment, ja que el consentiment de la víctima no es té en compte quan es parla de l'ús dels mitjans descrits en aquesta definició. Aquest aspecte és rellevant a l'hora de delimitar el contorn de les dones considerades víctimes d'exploració. En segon lloc, el protocol atribueix sempre la condició d'exploració quan aquestes activitats (captació, trasllat, recepció...) es fan amb menors d'edat, fins i tot si no s'han fet servir formes de violència o coacció.

Davant d'altres definicions i convencions internacionals anteriors, l'exploració en destinació com allò que defineix i delimita el procés de l'exploració és una de les grans novetats del protocol. Encara que aquest només esmenta cinc formes d'exploració, s'ha establert de fet una distinció entre dos grans tipus, com s'enuncia també en els documents del Departament d'Estat nord-americà:

- a) l'exploració amb fins d'exploració sexual mitjançant la força, el frau o la coerció (o a menors) i
- b) els treballs forçosos, mitjançant el reclutament, el transport o l'obtenció per la força, la coerció o el frau, de servitud involuntària, esclavitud o pagament de deute amb serveis.

Alguns dels avantatges de la nova aproximació a l'exploració que aporta el protocol respecte de convencions anteriors també són subratllades per Malpani

(2006). El primer element es refereix al procés. El protocol reconeix, per exemple, que l'explotació pot no tenir lloc fins que els individus han arribat als llocs de destinació. Així, moltes víctimes de tràfic són dutes voluntàriament però forçades en algun moment després de l'arribada. Aquesta distinció és d'una importància enorme de cara a les mesures de detecció i protecció de les víctimes.

En segon lloc, el protocol reconeix que a més de les formes físiques de coacció, hi ha formes indirectes que s'empren sovint per induir al consentiment; com l'ús de formes de pressió psicològica que fan pensar a la víctima que no té alternativa i que, per tant, ha de doblegar-se als desigs dels traficants. Això és el que segons aquest autor es coneix com a abús d'una posició de vulnerabilitat.

En tercer lloc, al parer de Malpani, com que el treball forçós està determinat per la naturalesa de la relació entre una persona i el seu «ocupador», i no pel tipus d'activitat exercida, el Protocol de Palerm inclou en la seva definició d'explotació no només l'explotació sexual i de menors sinó també el treball forçós en altres sectors econòmics (Malpani, 2006).

Aquest especialista es mostra més crític amb alguns altres aspectes del protocol. Al seu entendre, la definició d'explotació és vaga o poc definida pel que fa a alguns termes claus, fins i tot els de treball forçós i el d'abús de vulnerabilitat. A més, la protecció de les víctimes de l'explotació és només voluntària, malgrat que els principis dels drets humans obliguen els Estats a subministrar-los protecció i assistència. El Protocol no es pronuncia en matèria d'altres lleis profundament relacionades amb la prevenció i la persecució de l'explotació, com les d'immigració i no obliga els països a supervisar part de la seva legislació laboral (Malpani, 2006).

4. TRÀFIC *VERSUS* EXPLOTACIÓ

Malgrat l'intent d'establir definicions clares i concretes, a l'hora de fer operatius els conceptes apareixen sovint situacions intermèdies. Tots dos processos (el tràfic i l'explotació) poden implicar, per exemple, formes de migració irregular o, almenys, de creuament fronterer amb finalitats il·lícites. Molt sovint les persones han abandonat per voluntat pròpia el país del qual són nacionals, encara que segons la definició i com hem dit més amunt, aquest consentiment en el cas dels migrants víctimes d'explotació és resultat de la coacció o de l'engany, per això el consentiment és negat en els casos en què aquest és resultat de les anteriors. Així, moltes vegades, és difícil diferenciar si un cas particular estaria dins de la definició d'explotació o tràfic. Aquest aspecte és important de cara al tractament jurídic i social de les víctimes i, especialment, de cara al registre.

En realitat molts casos se situen entre tots dos conceptes o són processos que comencen dins del que es defineix com a tràfic de persones però es converteixen en explotació per la situació de vulnerabilitat en destinació. En aquest sentit, Liz Kelly (2005) proposa considerar-los com un procés amb gradacions, amb superposicions i transicions entre formes d'explotació i tràfic i introdueix el concepte de «pràctiques similars a l'explotació» en qüestions com ara la consideració de la dona com una propietat.

La distinció entre els processos sí que determina diferències rellevants en la intervenció, sobretot a partir de la delimitació del contorn de les víctimes, de la seva protecció i del seu tractament jurídic. Com s'indica en els informes d'UNODC, la definició també reconeix que mentre les víctimes d'explotació han de ser tractades com a víctimes d'activitats criminals, els migrants que no pateixen explotació no ho són necessàriament. És important, per tant, subratllar que les primeres són víctimes d'activitats criminals, independentment que la seva entrada o residència hagi estat il·legal en el país de destinació. El caràcter dinàmic del procés i la seva transformació un cop iniciat explica en part les formes de transició entre el procés d'explotació i el de tràfic. En conclusió, moltes de les víctimes d'explotació expressen consentiment per iniciar un viatge i establir-se en un altre país, però moltes vegades hi ha un solapament entre tots dos tipus de fenòmens i les mateixes definicions poden presentar alguna confusió (UNODC, 2006).

Un altre dels aspectes que cal destacar com a aportació principal, com ja indicava Malpani, és el d'incloure la possibilitat de coerció no física i la insuficiència del consentiment com a criteri d'exclusió de casos. El consentiment, per tant, no marca la línia divisòria entre l'explotació i el tràfic en el cas en què s'empra l'engany o coerció en el consentiment inicial i a més hi hagi una explotació subsegüent (UNODC, 2006).

A més, les persones implicades en tots dos processos poden haver-se sotmeses a situacions de perill extrem o de duresa extrema durant els seus viatges des dels països d'origen. Aquest és un dels elements comuns que apareixen entre els subjectes d'ambdós processos.

Tanmateix apareixen alguns factors que permeten establir una distinció operativa. Les diferències principals que emergeixen entre tots dos tipus de processos a partir d'aquestes definicions depenen de les variables *consentiment*, *explotació* i *transnacionalitat*, malgrat algunes situacions com hem vist en què ambdós processos poden solapar-se o derivar fonamentalment en explotació (UNODC, 2006, 52).

a) *Consentiment*

El tràfic de persones, encara que generalment comporta un viatge en condicions dures, degradants i perilloses, implica que els migrants hagin consentit a abandonar el país d'origen i iniciar el procés migratori. Aquest consentiment no existeix en el cas de les persones que pateixen explotació i, si inicialment hi van consentir, ho van fer per amenaces o com a resultat de la coacció o l'engany.

b) *Explotació*

El tràfic acaba quan els migrants arriben als llocs o els països de destinació, mentre que l'explotació implica l'explotació subsegüent de les víctimes amb l'objectiu de generar beneficis il·lícits per als traficants. A la pràctica les víctimes d'explotació solen trobar-se afectades de forma més severa i més traumatitzades per les seves experiències i solen necessitar més protecció perquè poden esdevenir víctimes un altre cop i patir altres formes d'abús que els migrants implicats en el tràfic.

c) *Transnacionalitat/internacionalització del procés*

El tràfic és sempre transnacional, és a dir implica necessàriament el creuament

d'una o diverses fronteres nacionals, mentre que l'explotació no ho ha de ser necessàriament. L'explotació pot tenir lloc en un mateix país, allò que s'anomena explotació interna. Aquesta és l'etiqueta que també ha adoptat l'explotació a dins la Unió Europea, com a conseqüència de les seves característiques especials quant al creuament fronterer amb l'establiment de la llibertat de circulació que hi ha.

Podem afegir una quarta variable a l'hora d'establir aquesta diferenciació, una variable molt vinculada al procés.

d) Durada de la relació entre el migrant i el traficant o la xarxa

Tant el tràfic com l'explotació impliquen el moviment de persones amb la finalitat d'obtenir un benefici econòmic. En el tràfic la relació entre els migrants i els traficants s'acaba quan s'arriba al país o lloc de destinació; el benefici econòmic s'obté del mateix moviment. Al contrari, en el cas de l'explotació de persones el benefici econòmic s'obté de la posterior explotació laboral o sexual després d'haver arribat a la destinació. Això suposa que la relació entre víctima i traficant es manté després de l'arribada.

5. CONCLUSIÓ

Com a epíleg d'aquest article es presenten tot seguit i de manera succinta les semblances i les diferències entre el tràfic i l'explotació de persones.

5.1 SEMBLANCES ENTRE L'EXPLOTACIÓ I EL TRÀFIC DE PERSONES

- a) L'entrada i l'establiment dels migrants es fa generalment de manera irregular, al marge o vulnerant les lleis migratòries del país de destinació. Encara que l'entrada pugui ser regular, el propòsit d'aquesta entrada es falseja. Això explica la identificació tradicional entre migració irregular i tràfic i explotació de persones.
- b) El moviment aporta un benefici econòmic als traficants.
- c) En el procés, en el viatge, els migrants poden patir situacions de perill o de vulnerabilitat extrems.
- d) En moltes situacions els migrants han expressat el seu consentiment.
- e) Tots dos casos provoquen processos de vulnerabilitat un cop arribats als llocs de destinació. En el primer cas com a conseqüència de l'explotació vinculada i en el segon cas com a conseqüència de la situació d'irregularitat.

5.2 DIFERÈNCIES ENTRE L'EXPLOTACIÓ I EL TRÀFIC DE PERSONES

- a) Els migrants víctimes d'explotació són considerades víctimes d'activitats criminals (no és així en el cas dels migrants irregulars que han recorregut a «facilitadors»).

- b) Les víctimes d'exploració no han expressat consentiment o ho han fet sota pressió o engany. Els infants no poden expressar consentiment si el moviment té com a objectiu l'exploració. En el cas dels infants qualsevol activitat amb finalitat lucrativa és considerada exploració, tant per l'OIT com per les convencions internacionals sobre drets dels infants.
- c) L'exploració es produeix un cop arriben als llocs de destinació. En principi la facilitació de la immigració irregular no suposa l'exploració en destinació dels migrants irregulars.
- d) El benefici econòmic és resultat de l'exploració en el cas de les persones víctimes d'exploració. En canvi, en el tràfic el benefici econòmic és resultat del moviment en si mateix.
- e) En l'exploració la relació no s'acaba un cop arribats als llocs de destinació (exploració subsegüent). En el tràfic la relació s'acaba un cop arriben als llocs de destinació en el cas del tràfic de migrants.
- f) Les víctimes d'exploració poden tornar a ser objecte d'exploració o revendes (revictimització en un altre país, en un altre lloc d'un mateix país o per part d'un altre explotador.
- g) L'exploració de persones no té perquè suposar un desplaçament entre dos països.⁵ En el tràfic, el fenomen exigeix sempre el creuament d'una frontera internacional (fenomen internacional).

BIBLIOGRAFIA

- ANTI-SLAVERY INTERNATIONAL (2002) *Trata de Personas, Derechos Humanos: Redefinición de la Protección a la Víctima. Resumen ejecutivo* [en línia]. Disponible en castellà a: <http://www.apramp.org/Upload/DOC79_2002_ResumenV%C3%ADctimaredefinicion.pdf> [Consulta: 9 gener 2014].
- ARONOWITZ, A. (2001) «Smuggling and trafficking in human beings». *European Journal of Criminal Policy and Research*, vol. 9, núm. 2, p. 163-195.
- ATKINSON, R.; FLINT, J. (2001) «Accessing Hidden and Hard-to-Reach Populations: Snowball Research Strategies». *Social Research Update*, núm. 33. Surrey: University of Surrey.
- BILGER, V.; VAN LIEMPT, I. (2006) «Investigar sobre la introducció ilegal de inigrants en los Países Bajos y Austria: dimensiones éticas». *Migraciones*, núm. 19.
- BILGER, V.; HOFMANN, M.; JANDL, M. (2006) «Human Smuggling as a Transnational Service Industry: Evidence from Austria». *International Migration*, vol. 44, núm. 4, p. 59-93.
- BRUNOVSKIS, A.; SURTEES, R. (2007) *Leaving the past behind? When victims of trafficking decline assistance*. Oslo: Fafo AIS; Viena: Nexus.
- COUNCIL OF EUROPE. (2001) *Organised crime situation report*. Brussels.

5. No cal travessar una frontera internacional sinó que pot ser un fenomen nacional o d'exploració interna.

- (2005) *Council of Europe Convention on Action against the Trafficking in Human Beings*. CETS núm. 197. Warsaw.
- DI NICOLA, A. (2005) «Trafficking of Human Beings and Smuggling of Migrants». A: REICHEL, P. (ed.) *Handbook of Transnational crime and justice*. London: Sage, p. 181-203.
- EUA. GOVERNMENT ACCOUNTABILITY OFFICE (2006) «Human Trafficking: Better Data, Strategy, and Reporting Needed to Enhance U.S. Anti-trafficking Efforts Abroad». *Trends in Organized Crime*, vol. 10, núm. 1, p. 16-38.
- EUROJUST (2005) *Human Trafficking. The State of Affairs*. Amsterdam: University of Amsterdam.
- EUROPEAN COMMISSION. (2004) *Report of the Experts Group on Trafficking in Human Beings*. Brussels: Directorate-General Justice, Freedom and Security.
- EUROPOL. (2007a) *Child Abuse in relation to Trafficking in Human Beings*. The Hague.
- (2007b) *Trafficking in Human Beings in the European Union. A Europol Perspective*. The Hague.
- GALLAGHER, A. (2001) «Human Rights and the new UN Protocols on Trafficking and Migrant Smuggling: a Preliminary Analysis». *Human Rights Quarterly*, vol. 23.
- GOZDZIAK, E.M.; COLLETT, E.A. (2005) «Research on Human Trafficking in North America: A Review of Literature». *International Migration*, vol. 43, núm. 1/2, p. 99-128.
- HECKMANN, F. (2007) «Towards a better understanding of human smuggling». Bamberg: *IMISCOE Policy Brief*, núm. 5.
- HERMAN, E. (2006) «Migration as a Family Business: The Role of Personal Networks in the Mobility Phase of Migration». *International Migration*, vol. 44, núm. 4, p. 191-230.
- HUMAN SECURITY CENTRE (2005) *Human Security Report: War and Peace in the 21st Century*. University of British Columbia, Canada; New York: Oxford University Press.
- INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION, IOM (2008) *Human Trafficking: New Directions for Research*. Geneva: IOM.
- (2006) *Actividades de lucha contra la trata de personas*.
- (2001) «Nuevas cifras de la OIM sobre la escala mundial del tráfico de personas». *Tráfico de Migrantes*, núm. 23 (abril).
- (2000) *Migrant Trafficking and Human Smuggling in Europe*. Geneva.
- (1997) *Trafficking in Migrants: IOM Policy and Activities*. Geneva.
- (1993) *Trafficking and prostitution: the growing exploitation of migrant women from central and eastern Europe*. Geneva (maig).
- KANGASPUNTA, K. (2003) «Mapping the Inhuman Trade: Preliminary findings of the database on trafficking in human beings». *Forum on Crime and Society*, vol. 3, núm. 1-2, p. 81-103. United Nations - Division for the Advancement of Women.
- KELLY, L. (1988) «“Nothing Really Happened”: The Invalidation of Women’s Experience of Sexual Violence». *Critical Social Policy*, 30, winter 1990-91.
- KOSŁOWSKI, R. (2000) «The mobility money can buy: human smuggling and border control in the European Union». A: ANDREAS, P.; SNYDER, T. (ed.) *The Wall*

- around the West: State borders and Immigration Controls in North America and Europe* (p. 203-218). Lanham (Maryland, EUA): Rowman & Littlefield.
- KYLE, D.; DALE, J. (2001) «Smuggling the state back in: agents of Human Smuggling reconsidered». A: KYLE, D.; KOSLOWSKI, R. (ed.) *Global Human Smuggling*. New York: The John Hopkins University Press.
- LACZKO, F. (2005) «Introduction. Data and Research on Human Trafficking». *International Migration*, vol. 43, núm. 1-2, p. 5-16
- (2004) «Opening up legal channels for temporary migration: a way to reduce human smuggling?». *Journal of International Migration and Integration*, vol. 5, núm. 3.
- LACZKO, F.; GRAMEGNA, M.A. (2003) «Developing better indicators of human trafficking». *Brown Journal of Work Affairs*, vol. 10, núm. 1, p. 179-194.
- LÓPEZ-SALA, A. (2006) «Pasar la línea. El Estado en la regulación migratoria desde una perspectiva comparada». *Revista Internacional de Filosofía Política*, núm. 27 (juliol).
- (2005) *Inmigrantes y Estados: la respuesta política ante la cuestión migratoria*. Barcelona: Anthropos.
- MALPANI, R. (2006) «Legal Aspects of Trafficking for Forced Labour Purposes in Europe». Geneva: *Working Paper ILO*, núm. 48 (abril).
- MEESE, J.; VAN IMPE, K.; VANHESTE, S. (1998) *Multidisciplinary research on the phenomenon of trafficking in human beings from an international and national perspective: a pilot study with Poland and Hungary*. Ghent: University of Ghent.
- MENA, L.; GONZÁLEZ, A. (2008) «Cómo medir el fenómeno de la trata y el contrabando de mujeres en destino con las fuentes de datos existentes en España». A: MERINO, R.; MARTÍNEZ, E. (coord.) *Violencias contra las mujeres. Estudios interdisciplinarios de género*. Salamanca: Centro de Estudios de la Mujer; Universidad de Salamanca.
- ORGANIZATION FOR SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE. (2009a) *Guide on Gender-Sensitive Labour Migration Policies* [en línia]. Vienna. Disponible a: <<http://www.osce.org/eea/37228>> [Consulta: 9 gener 2014].
- (2009b) *A Summary of Challenges on Addressing Human Trafficking for Labour Exploitation in the Agricultural Sector in the OSCE Region* [en línia]. Vienna. Disponible a: <<http://www.osce.org/cthb/37937>> [Consulta: 9 gener 2014].
- (2008) *Efforts to combat trafficking in human beings in the OSCE area: co-ordination and reporting mechanisms*. Vienna.
- PARLAMENT EUROPEU (2006) *Resolución sobre estrategias para prevenir la trata de mujeres y niños vulnerables a la explotación sexual (2004/2216(INI))* (actualització: 18 gener 2006) [en línia]. Disponible a: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2006-0005+0+DOC+XML+V0//ES>> [Consulta: 9 gener 2014].
- SALT, J. (2000) «Trafficking and Human Smuggling: a European Perspective». *International Migration*, vol. 38, núm. 3, p. 31-56.
- SALT, J.; STEIN, J. (1997) «Migration as a Business: the Case of Trafficking». *International Migration*, vol. 35, núm. 4, p. 467-494.
- TYLDUM, G.; BRUNOVSKIS, A. (2005) «Describing the Unobserved: Methodological

Challenges in Empirical Studies on Human Trafficking». *International Migration*, vol. 43, núm. 1/2, p. 17-34.

UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME. (2009 i 2011) *Global Report on Trafficking in Persons*.

VAN LIEMT, G. (2004) *Human trafficking in Europe: an economic perspective*. Geneva: International Labour Office.